

SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

Program:

1. Specifické poruchy učení (SPU)
2. Vliv SPU na psychiku mladšího školáka
3. Kineziologická cvičení
4. Individuální konzultace

SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ

„Jsou různorodé skupiny poruch, které se projevují zřetelnými obtížemi při nabývání takových dovedností jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení, psaní, matematické počítání a usuzování.“

Tyto poruchy předpokládají dysfunkci centrálního nervového systému, mluvíme potom

o lehké mozkové dysfunkci - LMD.

Příčiny SPU :

- genetické
- deprivativní
- emocionální

Projevy specifických poruch učení:

dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dykalkulie,
dyspraxie, dysmúzie

Dignostika SPU

Čtení a psaní

- IQ vyšší než 90
- velký rozdíl (více jak 20 bodů) mezi čtenářským kvocientem a kvocientem inteligence
- trvale podprůměrné výsledky ve čtení nebo ve psaní
- negativní nález sluchový, zrakový, velká absence ve škole
- rezistence vůči běžným pedagogickým opatřením ve škole

Pokud chybí jen jedno kritérium, sleduje se další:

genetika v rodině, LMD, porucha ve zrakovém a sluchovém vnímání, porucha řeči nebo psaní, nápadné poruchy v jemné motorice, porucha praktických dovedností

Matematika

- IQ vyšší než 90
- výsledky se trvale pohybují pod úrovní daného ročníku (o 1 rok a více)
- problémy v chápání pojmu číslo, při manipulaci s předměty a čísly, pozici čísla, orientace v prostoru, umísťování čísel na číselné ose
- negativní nález vsluchový, zrakový, nevýznamná absence
- rezistence vůči běžným opatřením

Dyslexie

Specifiká vývojová dyslexie je porucha projevující se neschopností naučit se číst, přestože se dál dítěti dostává běžného výukového vedení, má přiměřenou inteligenci a sociokulturní příležitost.

Je podmíněna poruchou v základních *poznávacích schopnostech*, přičemž poruchy jsou často konstitučního charakteru.

Základním ukazatelem je i výrazný nepoměr mezi úrovní čtení a inteligencí.

Poznávací schopnosti:

- Řeč
- Sluchové vnímání
- Zrakové vnímání
- P – L orientace
- Orientace v čase
- Paměť
- Koncentrace pozornosti
- Proces automatizace
- Celková pomalost a nedostatečná koordinovanost psychických procesů

Co je čtení?

Je to určitá získaná dovednost, která zahrnuje:

Činnost pravé hemisféry:

- Zrakové rozlišení tvaru písmen
- Sluchové rozlišení – spojení tvaru a odpovídajícího zvuku (fonemický sluch)

Intermodalita – spojení zrakového a sluchového vnímání

Činnost levé hemisféry:

- Spojování písmen a hlásek do slov
- Přečtení slov a chápání významu slova, obsahu textu

Diagnostika v první třídě

Čtení

- výkony ve čtení viditelně horší než v jiných předmětech
- nápadný zájem o jiné předměty
- vázne spojení hláska – písmeno, žák si dlouho nepamatuje nová písmena, zaměňuje je
- obtížně skládá písmena do slabik, nápadně slabikuje
- domýšlí text nebo ho odříkává z paměti, při změně textu úplně selhá
- není schopen sledovat čtení spolužáků, protože sám nečte a neudrží pozornost (chybné oční pohyby)
- ke konci šk. roku se projevuje „dvojitě čtení“
- zcela mu uniká obsah čteného

Psaní

- chybné držení pera
- velký tlak pera na papír a neschopnost plynulých tahů
- obtížně si pamatuje a napodobuje tvary písmen
- písmo neurovnané, kostrbaté, téměř nečitelné, nestejná výška
- v diktátech slabik a slov píše jen některá písmena, většina ta, která jsou výrazná nebo si je pamatuje
- nepíše čárky, háčky, neslyší všechna písmena správně
- rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek, měkkých a tvrdých slabik, sykavek patří do nápně druhého ročníku a pak mluvíme o specifických dysortografických chybách

Matematika

- nechápe a neumí použít pojmy (menší - větší, více - méně, kratší – delší)
- neumí třídit podle daného znaku (např. trojúhelníky a čtverce), řadit podle velikosti
- obtížně se orientuje v prostoru (nahore – dole, první – poslední atd.)
- nezvládá spojení : počet prvků a číslice
- stále počítá po jedné
- nepamatuje si číslice, obtížně čte číslice
- není schopno psát číslice podle diktátu

Další obtíže:

- obtížně se soustředí, neklid, zvláštní chování (prosazování se v dobrých předmětech)
- sluchové vnímání na velmi nízké úrovni (koš-kos)
- zrakové vnímání špatné (nerozlišuje shody a rozdíly, nevnímá detaily) Pozor: záměna b-d, m-n, a-e se projevuje téměř u všech začínajících čtenářů, u nedyslektiků vymizí, u dyslektiků zůstává, nelze je považovat tedy za typický projev dyslexie !
- porucha řeči, vnímání a reprodukci rytmu, orientace v prostoru a orientace vpravo - vlevo

Dyslexie a její projevy

Je to porucha čtení, proto se projevuje v :

- rychlosti
- technice
- správnosti čtení
- porozumění textu

Příčiny dyslexie

Neuropsychický vývoj, který je nerovnoměrný, zpomalený, nedokonalý, opožděný vlivem:

- Dědičnost - 40% - 50% pravděpodobnost, prokázáno 20%
- LMD – 50% dětí (mechanické poškození mozku, deprivace příčina)
- Hereditární encefalopatie – 15% dětí
- Neurotická a nejasná příčina – 15 %

Biochemické změny – 32 % jedinců má deficit v obsahu nenasycených mastných kyselin

Hormonální vliv (nejvíc dyslektiků je chlapců – příliš časná specializace jedné z hemisfér vlivem testosteronu)

Dysortografie

Je porucha postihující pravopis. Vyskytuje se převážně s dyslexií.

Specifické dysortografické chyby:

- Přidávání a vynechávání písmen popř. slabik (vstává - „tává“)
- Nezvládnutí hranice v písmu (např.psaní předložek, spojování slov atd.)
- Rozlišování krátkých s dlouhých samohlásek
- Rozlišování měkkých a tvrdých slabik, sykavek (kos-koš)

Dysgrafie

Je to porucha postihující *úpravu* písemného projevu i *osvojování jednotlivých písmen a spojení hláska – písmeno*.

Úzce souvisí s dysortografií, velmi často společně.

Dyskalkulie

Vývojová dyskalkulie je vývojová strukturální porucha matematických schopností. Má původ v genetickém nebo perinatálním poškozením mozku. To však nemá za následek mentálních schopností)snížení inteligence.

Podle Mezinárodní klasifikace nemocí se dyskalkulie týká základních početních úkonů – sečítání, odčítání, násobení a dělení, spíše než abstraktních matematických dovedností (algebra, diferenciální počet).

PROJEVY DYSKALKULIE:

- Praktognostická dyskalkulie – dítě neumí manipulovat s předměty a tvořit např. řady, nedostane se k pojmu číslo
- Verbální dyskalkulie – obtíže v označování množství a počtu, operačních znaků a úkonů, nevyjmenuje liché a sudé čísla, řadu číslovek, nedokáže chápat nebo slovně označit počet ukazovaných předmětů
- Lexikální dyskalkulie – jde o neschopnost číst matematické symboly (číslice, čísla, oper. symboly) nejlehčí forma přečte vícemístné číslo , při nejtěžší formě nepřečte ani izolované číslice, znaky
- Grafická dyskalkulie – neschopnost psát matematické znaky
- Operační dyskalkulie – porucha schopnosti provádět matematické operace (sčítání, odčítání, násobení atd.)
- Ideognostická dyskalkulie – porucha v oblasti pojmů a vztahů, při nejtěžší formě nedokáže dítě počítat ani po jedné z paměti

Dyspraxie

Patří do neverbálních SPU.

Je to porucha koordinace pohybů, svalová ztuhlost nebo přílišné svalové napětí. Na světě trpí 6% lidí touto SPU.

U některých dětí se projevuje hned po narození, u některých až po 1 roku.

Projevy:

Projevuje se nejčastěji v kombinaci s dyslexií, ADHD atd.

- pomalost a neobratnost při jídle, oblékání, sebeobsluhou, chystání pomůcek, v pracovní výchově
- ztrácí se ve školní budově, problémy s orientací, rovnováhou
- je neposedné, vrtí se, přitom je v tělocviku neobratné

Dysmúzie

Je porucha při osvojování hudebních schopností. Říká se jí i *notová dyslexie*. I přes veškeré nadání nemohou se děti naučit číst z not.